

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПОПУЛЯЦІЄЮ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН: ВЕТЕРИНАРНІ АСПЕКТИ ТА СУСПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Коваленко В.С., здобувач вищої освіти ОП «Ветеринарна медицина»

Науковий керівник – **Кошевой В.І.**, д-р філ. з вет. мед.

Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Є тварини, які все своє життя служать людині: вони рятують людей під завалами, шукають зниклих, забезпечують безпеку. А є люди, що присвятили все своє життя тваринам та їх лікуванню. Багато не уявляють собі життя без домашніх улюбленців. Вони зовсім як люди: у кожного свій характер, свої звички та особливості. Тварини допомагають нам і підтримують у складних ситуаціях, але іноді підтримка і допомога потрібна саме їм. За останній рік життя в Україні стало складнішим як для тварин, так і для людей. Захисники прав тварин відзначають збільшення кількості бездомних собак і кішок на вулицях українських міст. Їхні господарі виїхали з країни або були мобілізовані в армію, і не всі можуть залишити своїх улюбленців із кимось. Ще до 2022 року ситуація з бездомними тваринами в Україні була не дуже хорошою. Державні та приватні притулки були переповнені і не отримували достатнього фінансування, а вуличні собаки і кішки продовжували розмножуватися. На думку захисників тварин, за останні два роки ситуація погіршилася. Зокрема через скорочення фінансування з боку населення, багато притулків якого фінансувалися за рахунок пожертвувань.

Загалом в Україні налічується близько 5 мільйонів тварин, з яких майже 20% - безпритульні. Унаслідок повномасштабного вторгнення динаміка збільшення їхньої чисельності зростає в геометричній прогресії. Так, за даними організації UANimals, тільки за перший рік війни кількість кішок і собак у притулках збільшилася на 60%. Тварин щодня евакуюють із зон бойових дій, але місць у притулках не вистачає.

Бездомні тварини - глобальна проблема. Необхідність регулювати чисельність безпритульних тварин існує в кожному місті світу. У цивілізованих країнах, де проблему розв'язують на державному рівні, її зведено до мінімуму. В Україні, де цією проблемою опікуються здебільшого волонтери, гострота проблеми надзвичайна: за даними Washington Post, який опитав 54 країни, Україна входить до десятки країн із найбільшою кількістю безпритульних тварин. Ось статистика причин безпритульності тварин на прикладі Донецької області:

- 84% безпритульних тварин були викинуті на вулицю попередніми господарями, тобто, тварини соціалізовані, добре реагують на людей;
- 11% тварин були загубленими та їх шукали власники;
- лише у 5% випадків безпритульні тварини були спадково народженими на вулиці.

Волонтери, які проаналізували ситуацію, що склалася, визнають, що форма довгострокового утримання собак не вирішує стратегічної проблеми. Вони вжили низку заходів для забезпечення довгострокового догляду за тваринами: вилов, вакцинація, лікування (за необхідності), стерилізація і чіпування, після чого вони повертаються в середовище проживання. У принципі, така послідовність заходів вважається нормальною в європейських країнах, за винятком того, що вона передбачає обов'язкову реєстрацію тварин і пошук нових господарів. У притулках утримуються тільки старі, хворі або травмовані собаки і кішки. В Україні ліцензування домашніх тварин, оподаткування та перевірки умов утримання ветеринарами та інспекторами складно реалізувати беззастережно. Досягти такого рівня можна лише за наявності чіткої державної політики, спрямованої на регулювання чисельності тварин і виховання у громадян відповідального ставлення до цього питання. У багатьох країнах для того, щоб завести домашню тварину, необхідно пройти певні тести, а собаки і кішки з притулків дістаються далеко не всім. В Україні, на щастя чи на гірше, таких

норм немає, і більшість людей можуть завести домашню тварину. Однак кількість охочих зробити це набагато менша, ніж кількість тварин, які потребують притулку. На жаль, українське законодавство не дозволяє створити чітку структуру регулювання чисельності безпритульних тварин і навіть не дає змоги розбиратися з випадками, коли недбайливі господарі викидають своїх улюбленців на вулицю.

Незважаючи на те, що проблеми в різних країнах різні, дані також дають змогу виявити деякі загальні теми:

- Обмеження на проживання з домашніми тваринами: майже кожна п'ята людина, яка думає про те, щоб відмовитися від кішки або собаки в найближчому майбутньому, каже, що це пов'язано з переїздом і неможливістю взяти тварину з собою. Крім того, майже половина тих, кому в минулому довелося перевезти своїх вихованців, зробили це саме з цієї причини.

- Проблеми з утриманням домашніх тварин: у всьому світі близько 15 % власників домашніх тварин розглядають можливість відмови від них протягом наступних 12 місяців.

- Проблеми зі здоров'ям і фізичним станом, які не дають їм змоги доглядати за улюбленцем, є причиною номер один в усьому світі, на другому місці - житлові проблеми, на третьому - брак часу для догляду за вихованцем. Крім того, в даних розглядаються й інші чинники, такі як поведінка, алергія в сім'ї та витрати.

- Запобігання зростанню чисельності бездомних: Загрозлива кількість людей втрачають своїх вихованців і часто не можуть з ними воз'єднатися. Майже половина опитаних заявили, що в минулому втрачали домашніх тварин, і майже 60 % з них так і не були знайдені своїми господарями. У всьому світі власники домашніх тварин повідомляють, що тільки 50 % собак і 60 % кішок стерилізовані.

Які ж ветеринарні аспекти управління популяцією безпритульних тварин?

1. Планова вакцинація проти сказу, парвовірусу та інших інфекційних захворювань є важливою складовою управління популяціями безпритульних тварин. Вакцинація допомагає знизити ризик поширення хвороб серед тварин і захистити здоров'я населення.

2. Регулярні огляди та профілактичні заходи дозволяють виявляти та лікувати хвороби і травми у безпритульних тварин. Це важливо для забезпечення добробуту і здоров'я тварини.

3. Стерилізація і кастрація допомагають контролювати розмноження тварин і зменшити кількість новонароджених безпритульних тварин. Окрім контролю за розмноженням, стерилізація та кастрація можуть покращити здоров'я тварин та зменшити ризик виникнення певних захворювань та проблем з репродуктивною функцією, таких як рак.

4. Використання мікрочіпів для ідентифікації тварин дозволяє зберігати інформацію про власників та історію хвороби, що полегшує пошук тварин, якщо вони загубилися або потребують медичної допомоги. Деякі організації також використовують інші методи ідентифікації, такі як ідентифікаційні браслети або ідентифікаційні маркери для тимчасової ідентифікації загублених тварин.

Ефективне поводження з безпритульними тваринами вимагає поєднання традиційних та інноваційних підходів, активної участі громадян і співпраці між міжнародними та місцевими зацікавленими сторонами. Наша здатність забезпечити належне та безпечне життя для безпритульних тварин визначає нашу відповідальність перед природою та суспільством. Впроваджуючи ці стратегії, ми можемо створити стійке та гуманне середовище для тварин і людей.

Бібліографічний список:

1. Сорокіна, А. В. (2001). Про верифікацію моделі управління чисельністю бродячих собак у великих містах. *Інтелектуальні системи автоматизованого проектування та управління, що розвиваються*, 1, 36-37.
2. Куражковський, Ю. М. (1992). *Основи загальної екології*. 144 с.

3. *Програма стерилізації бездомних тварин.* (2007). Центр правового зоозахисту.
4. Рибалко, В. (2005). Короткий огляд світового досвіду у вирішенні проблеми бездомних тварин.
5. Пугач, С. К. (2009). *Бездомні тварини в місті.*